

422

Besluit van 15 september 1989, houdende wijziging van het Algemeen Rijksambtenarenreglement, het Arbeidsovereenkomstenbesluit en het Ambtenarenreglement Staten-Generaal betreffende ouderschapsverlof en verlenging van het bevallingsverlof en van het Verhaalsbesluit Algemene burgerlijke pensioenwet en het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984 in verband met ouderschapsverlof

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 11 juli 1989, nr. AB88/439/U52, directoraat-generaal Management en Personeelsbeleid, directie Arbeidsvoorwaarden, afdeling Algemene Arbeidsvoorwaarden en Juridische Zaken;

Gelet op de artikelen 125, eerste lid en 134, eerste lid van de Ambtenarenwet 1929 en artikel C7 van de Algemene burgerlijke pensioenwet;

De Raad van State gehoord (advies van 15 augustus 1989, nr. W04.89.0415);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 8 september 1989, nr. AB89/150/U3, directoraat-generaal Management en Personeelsbeleid, directie Arbeidsvoorwaarden, afdeling Algemene Arbeidsvoorwaarden en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Algemeen Rijksambtenarenreglement (Stb. 1931, 248)¹ wordt als volgt gewijzigd.

A. Na artikel 33f wordt opgenomen het opschrift: Buitengewoon verlof in verband met ouderschap.

B. Na dit opschrift wordt een nieuw artikel 33g ingevoegd, luidend:

Artikel 33g

1. De ambtenaar die na 31 december 1988 als ouder in een familie-rechtelijke betrekking is komen te staan tot een kind, onderscheidenlijk blijkens verklaringen uit het bevolkingsregister op hetzelfde adres is komen te wonen als een kind en duurzaam de verzorging en opvoeding van dat kind als eigen kind op zich heeft genomen, heeft aanspraak op verlof. Indien de ter zake van de aanspraak op verlof in de eerste volzin gestelde voorwaarden ten aanzien van meer kinderen van de ambtenaar met ingang van hetzelfde tijdstip worden vervuld, bestaat de aanspraak slechts ten aanzien van één van die kinderen.

2. Het verlof wordt uitsluitend verleend aan de ambtenaar die is aangesteld in een betrekking met een arbeidsduur van 16 uur of meer per week en wiens dienstbetrekking ten minste een jaar heeft geduurd.

3. Het verlof strekt zich uit over een aaneengesloten periode van maximaal zes maanden en bedraagt ten hoogste de helft van de voor de ambtenaar geldende arbeidsduur per week. Geen aanspraak op verlof bestaat over de periode gelegen na de datum waarop het kind als leerling kan worden toegelaten tot de basisschool.

4. Over de uren waarop de ambtenaar verlof is verleend, behoudt hij 75% van zijn bezoldiging.

5. De ambtenaar meldt het voornemen verlof te nemen ten minste twee maanden voor het door hem gewenste tijdstip van ingang van het verlof schriftelijk aan het tot verlening van het verlof bevoegde gezag onder opgave van:

- a. de aaneengesloten periode van het verlof;
- b. het aantal uren verlof per week;
- c. de spreiding van de verlofuren over de week.

De tijdstippen van ingang en einde van het verlof kunnen afhankelijk worden gesteld van de datum van de bevalling, van het einde van het bevallingsverlof of van de aanvang van de verzorging.

6. Het bevoegd gezag is verplicht in te stemmen met een verzoek van de ambtenaar het verlof niet op te nemen of niet voort te zetten op grond van onvoorziene omstandigheden, tenzij gewichtige redenen van dienstbelang zich hiertegen verzetten. Het bevoegd gezag behoeft aan het verzoek niet met ingang van een vroeger tijdstip gevolg te geven dan een maand na het verzoek. In het geval het verlof met toepassing van de eerste volzin, na het tijdstip van ingang daarvan niet wordt voortgezet, vervalt de aanspraak op het overige deel van dat verlof.

7. Het bevoegd gezag kan, na overleg met de ambtenaar, de spreiding van de uren over de week op grond van gewichtige redenen van dienstbelang wijzigen en wel tot een maand voor het door de ambtenaar opgegeven tijdstip van ingang van het verlof.

C. Artikel 42 wordt als volgt gewijzigd.

In het vijfde lid wordt in de eerste volzin de zinsnede «42e dag» vervangen door: 56ste dag. In de tweede volzin wordt de zinsnede «42 dagen» vervangen door: 56 dagen.

D. Artikel 46 wordt als volgt gewijzigd.

In het derde lid wordt in de eerste volzin de zinsnede «zes weken» vervangen door: acht weken. In de tweede volzin wordt de zinsnede «twaalf weken» vervangen door: veertien weken.

ARTIKEL II

Het Arbeidsovereenkomstenbesluit (Stb. 1931, 354)¹ wordt als volgt gewijzigd.

A. De letteraanduiding in artikel 30i wordt gewijzigd in 30j.

B. Na artikel 30h wordt opgenomen het opschrift: Buitengewoon verlof in verband met ouderschap.

C. Na dit opschrift wordt een nieuw artikel 30i ingevoegd, luidend:

Artikel 30i

1. De werknemer die na 31 december 1988 als ouder in een familie-rechtelijke betrekking is komen te staan tot een kind, onderscheidenlijk blijkens verklaringen uit het bevolkingsregister op hetzelfde adres is komen te wonen als een kind en duurzaam de verzorging en opvoeding van dat kind als eigen kind op zich heeft genomen, heeft aanspraak op verlof. Indien de ter zake van de aanspraak op verlof in de eerste volzin gestelde voorwaarden ten aanzien van meer kinderen van de werknemer met ingang van hetzelfde tijdstip worden vervuld, bestaat de aanspraak slechts ten aanzien van één van die kinderen.

2. Het verlof wordt uitsluitend verleend aan de werknemer die is aangesteld in een betrekking met een arbeidsduur van 16 uur of meer per week en wiens dienstbetrekking ten minste een jaar heeft geduurd.

3. Het verlof strekt zich uit over een aaneengesloten periode van maximaal zes maanden en bedraagt ten hoogste de helft van de voor de werknemer geldende arbeidsduur per week. Geen aanspraak op verlof bestaat over de periode gelegen na de datum waarop het kind als leerling kan worden toegelaten tot de basisschool.

4. Over de uren waarop werknemer verlof is verleend, behoudt hij 75% van zijn bezoldiging.

5. De werknemer meldt het voornemen verlof te nemen ten minste twee maanden voor het door hem gewenste tijdstip van ingang van het verlof schriftelijk aan het tot verlening van het verlof bevoegd gezag onder opgave van:

- a. de aaneengesloten periode van het verlof;
- b. het aantal uren verlof per week;
- c. de spreiding van de verlofuren over de week.

De tijdstippen van ingang en einde van het verlof kunnen afhankelijk worden gesteld van de datum van de bevalling, van het einde van het bevallingsverlof of van de aanvang van de verzorging.

6. Het bevoegd gezag is verplicht in te stemmen met een verzoek van de werknemer het verlof niet op te nemen of niet voort te zetten op grond van onvoorziene omstandigheden, tenzij gewichtige redenen van dienstbelang zich hiertegen verzetten. Het bevoegd gezag behoeft aan het verzoek niet met ingang van een vroeger tijdstip gevolg te geven dan een maand na het verzoek. In het geval het verlof met toepassing van de eerste volzin, na het tijdstip van ingang daarvan niet wordt voortgezet, vervalt de aanspraak op het overige deel van dat verlof.

7. Het bevoegd gezag kan, na overleg met de werknemer, de spreiding van de uren over de week op grond van gewichtige redenen van dienstbelang wijzigen en wel tot een maand voor het door de werknemer opgegeven tijdstip van ingang van het verlof.

D. Artikel 32c wordt als volgt gewijzigd.

In het vijfde lid wordt in de eerste volzin de zinsnede «42e dag» vervangen door: 56e dag. In de tweede volzin wordt de zinsnede «42 dagen» vervangen door: 56 dagen.

E. Artikel 33c van het Arbeidsovereenkomstenbesluit (Stb. 1931, 354) wordt als volgt gewijzigd.

In het derde lid wordt in de eerste volzin de zinsnede «zes weken» vervangen door: acht weken. In de tweede volzin wordt de zinsnede «twaalf weken» vervangen door: veertien weken.

ARTIKEL III

Het Ambtenarenreglement Staten-Generaal (Stb. 1979, 123)¹ wordt als volgt gewijzigd.

A. Na artikel 62 wordt opgenomen het opschrift: Buitengewoon verlof in verband met ouderschap.

B. Na dit opschrift wordt een nieuw artikel 62a ingevoegd, luidend:

Artikel 62a

1. De ambtenaar die na 31 december 1988 als ouder in een familie-rechtelijke betrekking is komen te staan tot een kind, onderscheidenlijk blijkens verklaringen uit het bevolkingsregister op hetzelfde adres is komen te wonen als een kind en duurzaam de verzorging en opvoeding van dat kind als eigen kind op zich heeft genomen, heeft aanspraak op verlof. Indien de ter zake van de aanspraak op verlof in de eerste volzin gestelde voorwaarden ten aanzien van meer kinderen van de ambtenaar met ingang van hetzelfde tijdstip worden vervuld, bestaat de aanspraak slechts ten aanzien van één van die kinderen.

2. Het verlof wordt uitsluitend verleend aan de ambtenaar die is aangesteld in een betrekking met een arbeidsduur van 16 uur of meer per week en wiens dienstbetrekking ten minste een jaar heeft geduurd.

3. Het verlof strekt zich uit over een aaneengesloten periode van maximaal zes maanden en bedraagt ten hoogste de helft van de voor de ambtenaar geldende arbeidsduur per week. Geen aanspraak op verlof bestaat over de periode gelegen na de datum waarop het kind als leerling kan worden toegelaten tot de basisschool.

4. Over de uren waarop de ambtenaar verlof is verleend, behoudt hij 75% van zijn bezoldiging.

5. De ambtenaar meldt het voornemen verlof te nemen ten minste twee maanden voor het door hem gewenste tijdstip van ingang van het verlof schriftelijk aan het tot verlening van het verlof bevoegde gezag onder opgave van:

- a. de aaneengesloten periode van het verlof;
- b. het aantal uren verlof per week;
- c. de spreiding van de verlofuren over de week.

De tijdstippen van ingang en einde van het verlof kunnen afhankelijk worden gesteld van de datum van de bevalling, van het einde van het bevallingsverlof of van de aanvang van de verzorging.

6. Het bevoegd gezag is verplicht in te stemmen met een verzoek van de ambtenaar het verlof niet op te nemen of niet voort te zetten op grond van onvoorziene omstandigheden, tenzij gewichtige redenen van dienstbelang zich hiertegen verzetten. Het bevoegd gezag behoeft aan het verzoek niet met ingang van een vroeger tijdstip gevolg te geven dan een maand na het verzoek. In het geval het verlof met toepassing van de eerste volzin, na het tijdstip van ingang daarvan niet wordt voortgezet, vervalt de aanspraak op het overige deel van dat verlof.

7. Het bevoegd gezag kan, na overleg met de ambtenaar, de spreiding van de uren over de week op grond van gewichtige redenen van dienstbelang wijzigen en wel tot een maand voor het door de ambtenaar opgegeven tijdstip van ingang van het verlof.

C. Artikel 77 wordt als volgt gewijzigd:
In het vijfde lid wordt in de eerste volzin de zinsnede «42e dag» vervangen door: 56ste dag. In de tweede volzin wordt de zinsnede «42 dagen» vervangen door: 56 dagen.

D. Artikel 81 van het Ambtenarenreglement Staten-Generaal (Stb. 1979, 123) wordt als volgt gewijzigd:

In het derde lid wordt in de eerste volzin de zinsnede «zes weken» vervangen door: acht weken. In de tweede volzin wordt de zinsnede «twaalf weken» vervangen door: veertien weken.

ARTIKEL IV

Het Verhaalsbesluit Algemene burgerlijke pensioenwet (Stb. 1987, 10)² wordt als volgt gewijzigd.

In artikel 8 worden de volgende wijzigingen aangebracht.

1. Het derde, vierde, vijfde, zesde en zevende lid worden vernummert tot respectievelijk vierde, vijfde, zesde, zevende en achtste lid.

2. De zinsnede in het vijfde lid «dan wel het derde lid» wordt gewijzigd in: dan wel het vierde lid.

3. Ingevoegd wordt een nieuw derde lid luidende:

3. Ten aanzien van de ambtenaar die ouderschapsverlof geniet, vindt verhaal plaats overeenkomstig artikel 2.

ARTIKEL V

Artikel 21 van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984 (Stb. 1983, 571)³ wordt als volgt gewijzigd.

1. In het tweede lid wordt na de zinsnede «onvolledige werktijd» toegevoegd: of bij genot van slechts een gedeelte van zijn bezoldiging, op andere gronden dan vermeld in het vierde lid,.

2. In het derde lid wordt na de zinsnede «onvolledige werktijd» toegevoegd: of bij genot van slechts een gedeelte van zijn bezoldiging, op andere gronden dan vermeld in het vierde lid,.

ARTIKEL VI

De artikelen I en II gelden niet voor personeel van academische ziekenhuizen.

ARTIKEL VII

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 september 1989 dan wel de tweede dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst indien deze plaatsing niet tijdig voor 1 september 1989 geschiedt en werkt wat betreft de artikelen I, II, III en IV terug tot en met 1 juli 1989.

¹ Laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 15 september 1989, Stb. 417.

² Laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 17 mei 1989, Stb. 216.

³ Laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 15 september 1989, Stb. 418.

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 14 november 1989, nr. 222

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat afschrift daarvan zal worden gezonden aan de Raad van State en de Algemene Rekenkamer.

's-Gravenhage, 15 september 1989

Beatrix

De Minister van Binnenlandse Zaken,
C. P. van Dijk

Uitgegeven de *negentiende* oktober 1989

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

NOTA VAN TOELICHTING

De voorliggende wijzigingen van het Algemeen Rijksambtenarenreglement (ARAR), het Arbeidsovereenkomstenbesluit (AOB) en het Ambtenarenreglement Staten-Generaal (ARSG) kennen aan ambtenaren (met ambtenaren worden hier eveneens bedoeld de werknemers in de zin van het AOB) een aanspraak op buitengewoon verlof toe in verband met ouderschap. Voorts zal de vrouwelijke ambtenaar aanspraak krijgen op verlenging met twee weken van het bevallingsverlof. Het betreft hier een formalisering van de afspraken die over deze onderwerpen zijn gemaakt tijdens het overleg voor de sector burgerlijk rijksperoneel ter zake van het arbeidsvoorwaarden- en werkgelegenheidsbeleid 1989.

Onderstaand zal in de eerste plaats nader worden ingegaan op het ouderschapsverlof. Vervolgens wordt de verlenging van het bevallingsverlof besproken. Tot slot wordt nog aandacht besteed aan de in verband met invoering van het ouderschapsverlof voorgestelde wijzigingen van het Verhaalsbesluit Algemene burgerlijke pensioenwet en het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984 (BBRA 1984).

Ouderschapsverlof

Algemeen

Inleiding

Het ouderschapsverlof houdt in dat de ambtenaar zolang zijn kind de basisschoolleeftijd niet heeft bereikt, een individuele, eenmalige aanspraak heeft op deeltijdverlof gedurende een aaneengesloten periode van ten hoogste zes maanden. De ambtenaar kan zijn wekelijkse arbeidsduur, voor zover deze 16 uur of meer bedraagt, gedurende het verlof verminderen met ten hoogste de helft. Over de verlofuren vindt doorbetaling plaats van 75% van de laatstelijk over die uren genoten bezoldiging.

Het belang van ouderschapsverlof is, dat het vrouwelijke en mannelijke ambtenaren meer mogelijkheden biedt betaalde arbeid te combineren met ouderschapstaken. Voorts blijft een band met de betaalde arbeid gehandhaafd. Ouderschapsverlof kan dan ook bijdragen aan de herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid.

Ambtenaren met een jong kind zijn uiteraard vrij te bepalen of, en zo ja op welke wijze, zij gebruik zullen maken van ouderschapsverlof. Gezien deze vrije keuze kan de regeling niet gezien worden als een ingrijpen in de verantwoordelijkheid van deze ambtenaren voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen. Mede ten einde deze keuze niet in doorslaggevende mate te laten bepalen door redenen van financiële aard is gekozen voor een betaalde vorm van ouderschapsverlof. Voorts zal door de (tijdelijke) vervanging van verlofgangers een zekere verruiming van werkgelegenheid worden bereikt.

Korte voorgeschiedenis

Na advisering ter zake door onder meer de Sociaal-Economische Raad (SER-publicatie 83/20) en de Emancipatieraad (ER 83/19) heeft het toenmalige kabinet op 24 december 1985 de nota Combinatie ouderschap-betaalde arbeid uitgebracht (Tweede Kamer 1985-1986, 19 368, nrs. 1-2). Deze nota is door de Vaste Commissie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor sociale zaken en werkgelegenheid en emancipatiebeleid op 6 oktober 1986 in een uitgebreide commissievergadering besproken. In grote lijnen is met de inhoud van de nota ingestemd. Vervolgens is een ontwerp van Wet op het ouderschapsverlof opgesteld. Voor de inhoud van dit verlof en de verdere behandeling van dit wetsontwerp wordt verwezen naar de stukken van de Tweede Kamer onder nummer 20 528.

Vooruitlopend op de wettelijke regeling is tijdens het overleg voor de sector burgerlijk rijkspersoneel ter zake van het arbeidsvoorwaarden- en werkgelegenheidsbeleid 1989 onderstaande vorm van ouderschapsverlof overeengekomen.

Inhoud van de regeling

a. Deeltijdverlof

Het ouderschapsverlof is een deeltijdverlof. Hierdoor blijft de band met het arbeidsproces gehandhaafd. Zowel voor de werkgever als de ambtenaar is dit van belang. Voor de werkgever geldt dat er een ruime mate van continuïteit is van werkzaamheden en voorts dat coördinatie met een eventuele vervanger van de verlofganger relatief eenvoudig is. Voor de ambtenaar ligt het belang vooral in het op peil kunnen houden van zijn vakbekwaamheid en het behoud van de collegiale contacten. De verlofganger kan zijn wekelijkse arbeidsduur gedurende het verlof met ten hoogste de helft verminderen (zie ook b).

Voor de positie van de vrouw op de arbeidsmarkt is van belang dat verlof in deeltijd er toe kan bijdragen dat de geboorte van een kind geen aanleiding meer behoeft te zijn geheel uit het arbeidsproces te treden.

b. Nadere eisen

Niet iedere ambtenaar die ouder is van een kind (zie e) heeft zonder meer aanspraak op ouderschapsverlof. Als nadere eis wordt onder meer gesteld dat betrokkene werkzaam is in een functie met een arbeidsduur van minimaal 16 uur per week. Gedurende de periode van ouderschapsverlof kan deze arbeidsduur gehalveerd worden. Hierdoor kan een arbeidsduur ontstaan van minimaal 8 uur per week. Van een dergelijke arbeidsduur kan niet in alle gevallen worden gezegd dat een reële band met het werk blijft bestaan. Hiertegenover staat echter dat ook de ambtenaar met een niet volledige functie een betrekkelijk ruime aanspraak op ouderschapsverlof wordt geboden. Tevens wordt de eis gesteld dat de ambtenaar met ingang van het verlof een jaar in dienst is bij zijn werkgever. Vooraleer de ambtenaar aanspraak kan maken op ouderschapsverlof dient namelijk sprake te zijn van een min of meer stabiele arbeidsrelatie.

Voorts wordt het verlof slechts mogelijk gemaakt ten aanzien van kinderen waarvan de ambtenaar na 31 december 1988 ouder is geworden in de zin van deze regeling. De reden hiervan is gelegen in de op organisatorische en financiële overwegingen gemaakte keuze van het per «jaarklasse» invoeren van de regeling. Uitgaande van de huidige situatie zal de regeling zodra deze vier jaar in werking is, toepasselijk zijn op alle kinderen die nog niet de leeftijd hebben bereikt waarop zij als leerling tot de basisschool worden toegelaten.

c. Duur van het verlof

Een tijdvak van zes maanden als maximale aaneengesloten verlofperiode biedt de ambtenaar voldoende de mogelijkheid zelf voor zijn jonge kind te zorgen in een tijd dat intensieve verzorging het meest nodig is. Deze periode is tevens lang genoeg voor de werkgever en de ambtenaar om te kunnen bezien of een eventuele permanente vorm van werken in deeltijd wenselijk en mogelijk is.

Er wordt niet voorgesteld aan alleenstaande ouders meer ouderschapsverlof, in de vorm van bijvoorbeeld een langere periode of meer uren per week, te verlenen. Indien alleenstaande ouders een hogere aanspraak op ouderschapsverlof zouden kunnen genieten, is te verwachten dat hun positie op de arbeidsmarkt enigszins zwakker zal worden.

d. Betaald verlof

In het sectoroverleg burgerlijk rijkspersoneel is overeengekomen dat het ouderschapsverlof zal worden verleend met behoud van 75% van de bezoldiging (over de verlofuren). Gedurende de periode van zijn verlof ontvangt de verlofganger dan ook minimaal 87,5% van de bezoldiging,

die hij genoot direct voorafgaand aan het verlof. De financieel nadelige gevolgen van het verlof voor de ambtenaar zijn dan ook zeer beperkt. Bijgevolg heeft de ambtenaar een reële keuze ter zake van het gebruik maken van het ouderschapsverlof. Een keuze namelijk waarbij de financiële gevolgen van het verlof niet zonder meer van doorslaggevende betekenis behoeven te zijn.

e. Kind

Recht op ouderschapsverlof heeft iedere ambtenaar die ouder is van een kind. Hierbij is voor een uitgebreide uitleg van het begrip ouder gekozen. Als aanknopingspunt is hierbij allereerst genomen de familie-rechtelijke betrekking tussen het kind en de ambtenaar als ouder. Voorts bestaat recht op ouderschapsverlof in de gevallen waarin geen familie-rechtelijke betrekking bestaat tussen het kind en de ambtenaar maar de ambtenaar het kind verzorgt. De ambtenaar die blijkens verklaringen uit het bevolkingsregister op hetzelfde adres woont als een kind en bovendien duurzaam de verzorging en opvoeding van dat kind als eigen kind op zich heeft genomen, heeft eveneens aanspraak op verlof.

Indien deze voorwaarden ten aanzien van meer kinderen van de ambtenaar met ingang van hetzelfde tijdstip zijn ontstaan, bestaat de aanspraak slechts ten aanzien van één van die kinderen. De ambtenaar kan voor hetzelfde kind slechts eenmaal verlof genieten.

Het recht op ouderschapsverlof is een recht voortvloeiende uit de dienstbetrekking, een individueel recht dat de ambtenaar heeft ten aanzien van zijn werkgever.

f. Basisschoolleeftijd

Het ouderschapsverlof is bedoeld voor de tijd dat de meest intensieve verzorging van het kind nodig is. Vandaar dat de aanspraak op ouderschapsverlof is beperkt tot het tijdstip dat het kind als leerling kan worden toegelaten tot de basisschool. Gedurende deze ruime periode kan de ambtenaar bepalen of en zo ja, wanneer hij ouderschapsverlof wil opnemen.

g. Melding verlof

De ambtenaar dient ten minste twee maanden voor aanvang van het verlof schriftelijk aan zijn werkgever te melden dat en op welke wijze hij gebruik wenst te maken van het ouderschapsverlof. Werkgever en ambtenaar kunnen niet eenzijdig van een eenmaal gedane melding afwijken. Bij deze melding dient de ambtenaar aan te tonen dat sprake is van een familierechtelijke betrekking tussen hem en het kind. In het geval geen familierechtelijke betrekking bestaat tussen de ambtenaar en het kind dient de ambtenaar door middel van uittreksels uit het bevolkingsregister aan te tonen dat zij op hetzelfde adres wonen en schriftelijk te verklaren dat hij duurzaam de verzorging en opvoeding van het kind als eigen kind op zich heeft genomen.

Het verlof als zodanig kan niet door de werkgever geweigerd worden. Hij kan alleen tot één maand vóór de aanvang van het verlof op grond van gewichtige redenen van dienstbelang een andere spreiding van het verlof en daarmee ook van de werktijden over de week vaststellen. Vorenstaande procedure dient de rechtszekerheid van werkgever en ambtenaar. Ten laatste één maand voor het tijdstip van ingang van het verlof staat namelijk vast op welke wijze dit zal worden genoten. Als regel kan de ambtenaar geen verandering in zijn aangemelde verlof afdwingen: dit geldt zowel gedurende het tijdvak voorafgaande aan het opnemen van het verlof als gedurende het tijdvak gedurende het verlof. Op grond van onvoorziene omstandigheden zal het de ambtenaar evenwel toegestaan worden van het verlof af te zien of het tussentijds af te breken.

Volledigheidshalve zij nog opgemerkt dat werkgever en ambtenaar uiteraard te allen tijde in onderling overleg kunnen overeenkomen de periode, de omvang of de spreiding van het verlof te wijzigen.

h. Beperkingen

Er worden geen beperkingen opgenomen ter zake van het aantal malen dat een ambtenaar ouderschapsverlof kan opnemen. Bij ieder «nieuw» kind bestaat derhalve aanspraak op ouderschapsverlof. Bij een meerling bestaat echter slechts aanspraak op één keer verlof. Het verlof is namelijk verbonden aan de gebeurtenis waardoor de kinderen in het gezin worden opgenomen; bijvoorbeeld de geboorte. Het verlof is niet gekoppeld aan het aantal kinderen dat ten gevolge van een dergelijke gebeurtenis op hetzelfde moment in het gezin wordt opgenomen. Het vorenstaande geldt ook indien de ambtenaar vanaf eenzelfde moment de verzorging van een aantal kinderen op zich neemt. Bijvoorbeeld indien hij huwt met een partner die reeds kinderen heeft.

De rechtspositie van de ambtenaar met ouderschapsverlof

Over de rechtspositie van de verlofganger wordt duidelijkheidshalve het volgende opgemerkt.

a. Bezoldiging

Bij de doorbetaling van de 75% van de bezoldiging over de verlofuren geldt het begrip bezoldiging als bedoeld in het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984 (Stb. 1983, 571).

b. Pension

De pensioenopbouw tijdens het verlof gaat volledig door. Het invaliditeitsrisico blijft gedekt. De werkgever betaalt pensioenbijdrage over het ambtelijk inkomen als bedoeld in artikel C1 van de Algemene burgerlijke pensioenwet (Stb. 1986, 540). De verlofganger betaalt zijn bijdrageverhaal alsof geen verlof is verleend. Hiertoe wordt het Verhaalsbesluit Algemene burgerlijke pensioenwet (Stb. 1987, 10) gewijzigd.

c. Inhouding 1982

Gedurende de periode van ouderschapsverlof wordt het voor betrokkene geldende bedrag aan Inhouding 1982 verkregen door het geldende inhoudingspercentage te vermenigvuldigen met de feitelijke berekeningsbasis in de verlofperiode.

d. Interimregeling ziektekosten ambtenaren 1982 (Stb. 1987, 526)

Het verkrijgen van betaald ouderschapsverlof brengt geen wijziging in de aanspraak van de verlofganger op een tegemoetkoming op grond van deze regeling; de interimtegemoetkoming wordt derhalve niet proportioneel lager vastgesteld.

e. Ontslag

In geval van eervol ontslag, niet op eigen verzoek, tijdens het verlof heeft de ambtenaar in beginsel aanspraak op een ontslaguitkering. De duur van deze uitkering wordt op de gebruikelijke wijze vastgesteld. Bij de vaststelling van de hoogte van de uitkering dient te worden uitgegaan van de bezoldiging waarop de ambtenaar de dag voorafgaande aan zijn ontslag bij vervulling van zijn functie aanspraak zou hebben gehad.

f. Ziekte

Bij ziekte tijdens het ouderschapsverlof vindt geen opschorting van het verlof plaats. Hierdoor worden aanzienlijke organisatorische problemen voor de werkgever vermeden.

Het bedrag van de doorbetaling van de bezoldiging tijdens ziekte wordt berekend op basis van de bezoldiging die wordt genoten tijdens het ouderschapsverlof. Na afloop van de periode van ouderschapsverlof zal de doorbetaling van de bezoldiging bij ziekte gebaseerd worden op de bezoldiging waarop betrokkene bij de hervatting van zijn functie aanspraak zou hebben.

g. Vakantieverlof

De tijd doorgebracht met ouderschapsverlof wordt niet in aanmerking gebracht voor een evenredige vermindering van het vakantieverlof.

Kosten

De kosten van deze regeling van ouderschapsverlof zijn voor 1989 begroot op 6 mln. en voor 1990 op 12,8 mln. Genoemde bedragen worden voor een deel verkregen uit wijzigingen van andere arbeidsvoorwaarden die tot besparingen zullen leiden. Het is de bedoeling dat deze wijzigingen per 1 september 1989 zullen gelden. Het overige deel van de vermelde bedragen wordt gefinancierd uit de met ingang van 1989 voor werkgelegenheid beschikbare gelden en zal loonsomevenredig over de ministeries worden verdeeld.

Bij de begroting van de kosten van het ouderschapsverlof is er van uitgegaan dat de verlofgangers niet volledig zullen worden vervangen. Er is gerekend met een gemiddeld vervangingspercentage van 83. Dit percentage is gebaseerd op de volgende aannames:

- een betekenend aantal verlofgangers zal gezien de aard van de te verrichten werkzaamheden voor 100% moeten worden vervangen;
- voor een aantal verlofgangers zal het niet noodzakelijk zijn deze volledig te vervangen, zij zullen slechts gedeeltelijk worden vervangen;
- voorts zal een zeker aantal verlofgangers gezien de aard van hun functies (lange inwerkperiode) in het geheel niet vervangen worden.

Met betrekking tot bovenvermelde aantallen zijn geen cijfers aanwezig. Op grond van ervaringsgegevens is, in de onderhandelingen in het sectoroverleg burgerlijk rijkspersoneel gekomen tot een percentage van 83.

Bij een feitelijke vervanging van gemiddeld meer dan 83% of indien sprake zal zijn van een betekenend aantal vervangers dat duurder zal zijn dan de verlofgangers, zullen er hogere kosten ontstaan dan begroot. De ministeries zullen deze hogere kosten zelf dienen te dragen.

Aspecten van de regelgeving

Deze regeling van ouderschapsverlof is tot stand gekomen in het overleg voor de sector burgerlijk rijkspersoneel ter zake van het arbeidsvoorwaarden- en werkgelegenheidsbeleid 1989. Mede vanuit het streven naar deregulering is aangesloten bij de structuur van de wettelijke regeling, waarbij is gekozen voor een zo eenvoudig mogelijke regeling: zo min mogelijk voorwaarden en vereisten waaraan moet worden voldaan om het recht op ouderschapsverlof te kunnen realiseren. Hoewel uiteraard interpretatieverschillen niet helemaal uit te sluiten zijn, mag verwacht worden dat een beroep op het justitieel apparaat zeer beperkt zal blijven.

Artikelsgewijze toelichting

De voorschriften vermeld bij I.B., II.C en III.B

Blijkens het *eerste* lid geldt het verlofrecht zowel voor het kind tot wie de ambtenaar als ouder in familierechtelijke betrekking staat als voor het kind dat blijkens een verklaring uit het bevolkingsregister op hetzelfde adres als de ambtenaar woont en dat duurzaam als eigen kind wordt verzorgd en opgevoed. Om aanspraak te kunnen maken op ouderschapsverlof dient op het moment van ingang van dit verlof een kind, als bedoeld in de vorige zin aanwezig te zijn. Indien bijvoorbeeld de ambtenaar gedurende de verlofperiode verhuist en hij daardoor niet meer op hetzelfde adres woont als het kind, heeft dit geen gevolgen voor het resterende verlof. Hierdoor behoeft gedurende het verlof geen controle plaats te vinden op de relatie van de ambtenaar met het kind.

Voorts heeft de arbeidsorganisatie de zekerheid dat een verandering als hierbedoeld niet zonder meer zal leiden tot de verplichting de ambtenaar zijn dienst direct volledig te laten uitoefenen.

De tweede volzin van het eerste lid geeft aan dat het verlofrecht per «gebeurtenis» bestaat. Indien de ambtenaar gelijktijdig met betrekking tot meer dan één kind voldoet aan de vereisten van de eerste volzin van het eerste lid, bestaat slechts ten aanzien van één van die kinderen aanspraak op verlof. Van gelijktijdigheid is ook sprake bij de geboorte van een meerling. Het gaat er om dat de komst van de kinderen één gebeurtenis is. Duidelijkheidshalve zij nog opgemerkt dat het vereiste van de gelijktijdigheid uitsluitend betrekking heeft op de *komst* van de kinderen.

Uit het *tweede* lid blijkt dat niet iedere ambtenaar die voldoet aan de vereisten van het eerste lid zonder meer aanspraak kan maken op ouderschapsverlof. Als nadere eisen worden gesteld dat de ambtenaar een betrekking vervult met een arbeidsduur van minimaal 16 uur en voorts dat hij op het moment dat het verlof ingaat een jaar in dienst is bij zijn werkgever.

Blijkens het *derde* lid kan de wekelijkse arbeidsduur tot de helft van de voor de ambtenaar geldende arbeidsduur worden teruggebracht. Deze vermindering kan uitsluitend plaatsvinden gedurende een aaneengesloten periode van maximaal zes maanden. De ambtenaar kan uiteraard kiezen voor een periode korter dan zes maanden van zijn aanspraak op verlof gebruik te maken. Ook kan hij kiezen voor een aantal uren verlof per week waarbij hij meer dan de helft van de voor hem geldende arbeidsduur werkzaam blijft.

Na afloop van zijn verlofperiode is de verlofganger in beginsel verplicht het aantal uren dienst te gaan verrichten van direct voor de verlening van ouderschapsverlof. De werkgever is na afloop van het verlof verplicht de ambtenaar zijn functie in zijn oude omvang te laten uitoefenen.

In de tweede volzin van het derde lid staat het vereiste dat het kind nog niet de leeftijd mag hebben waarop het tot de basisschool kan worden toegelaten. Deze eis geldt voor de gehele verlofperiode. Indien bijvoorbeeld het kind op het moment van ingang van het verlof drie jaar en negen maanden is en het met vier jaar naar de basisschool kan gaan, kan slechts drie maanden verlof worden verleend.

Het *vijfde* lid beschrijft de meldingsprocedure. Deze procedure is opgenomen met het oog op het goede functioneren van de arbeidsorganisatie. De werkgever heeft op deze wijze de gelegenheid tijdig de nodige voorzieningen te treffen in verband met de tijdelijke, gedeeltelijke afwezigheid van de ambtenaar. De schriftelijke melding dient plaats te vinden minimaal twee maanden voor de geplande datum van aanvang van het verlof en moet bevatten:

- de ingangsdatum van het verlof;
- de duur van het verlof;
- het aantal uren verlof per week;
- de wijze van spreiding van de verlofuren over de week.

De ambtenaar kan het verlof in beginsel pas gaan genieten twee maanden na de melding. Een probleem vormt hierbij echter de (reële) mogelijkheid dat de feitelijke datum van komst van een kind afwijkt van de geplande. Naar aanleiding van de tweede volzin van het vijfde lid wordt hierover het volgende opgemerkt.

Indien een ambtenaar de verlofperiode wil laten afhangen van het tijdstip van de geboorte van zijn kind, van de afloop van het bevallingsverlof of van de aanvang van de verzorging van zijn kind, kan een vaste datum meestal niet met voldoende zekerheid worden vastgesteld. In deze gevallen kan dan ook als ingangsdatum voor het verlof worden

gemeld respectievelijk de vermoedelijke datum van geboorte, het vermoedelijke tijdstip van afloop van het bevallingsverlof dan wel de vermoedelijke datum van aanvang van de verzorging. De meldingstermijn van twee maanden heeft in dit geval betrekking op de vermoedelijke datum. Bij een te vroege geboorte heeft de ambtenaar dan ook recht direct ouderschapsverlof op te nemen. Dit is eveneens het geval indien een geadopteerd kind eerder komt dan was te voorzien. Dit voorschrift heeft uitsluitend betrekking op de verschuiving van de aanvangstermijn van het verlof in de hiergenoemde gevallen.

De ambtenaar is in beginsel aan een eenmaal gedane melding gebonden. Hij kan geen verandering van zijn gemelde verlof afdwingen. Dit geldt zowel voor het tijdvak voorafgaande aan het verlof als voor de periode gedurende het verlof. Uiteraard kan altijd met toestemming van de werkgever tot wijziging van het verlof worden overgegaan.

Blijkens het *zesde* lid is de werkgever in het geval van onvoorziene omstandigheden verplicht in te stemmen met het verzoek van de ambtenaar af te zien van zijn verlof dan wel het verlof tussentijds af te breken.

Een onvoorziene omstandigheid kan in het volgende geval aanwezig worden geacht. Een vrouwelijke ambtenaar heeft gekozen voor ouderschapsverlof aansluitend aan het bevallingsverlof. Tijdens de periode van het bevallingsverlof komt vast te staan dat zij na afloop van het verlof nog langdurig ziek zal zijn. In dat geval kan verzocht worden van het ouderschapsverlof af te zien.

Om de werkgever in de gelegenheid te stellen de benodigde organisatorische maatregelen te treffen, is bepaald dat aan een dergelijk verzoek niet eerder dan een maand na indiening daarvan gevolg behoeft te worden gegeven. Indien echter door het voldoen aan bedoeld verzoek te verwachten is dat de gang van zaken bij de dienst ernstig zal worden ontwricht, heeft de werkgever de bevoegdheid het verzoek van de ambtenaar af te wijzen.

In het geval de ambtenaar zijn verlof tussentijds afbreekt, kan hij dit niet later alsnog voortzetten. Het verlof dient immers een aaneengesloten periode te beslaan. Bij het afzien van het verlof voor ingang daarvan, op grond van een onvoorziene omstandigheid, blijft het recht op verlof wel behouden.

Het *zevende* lid houdt in dat de werkgever zich in ieder geval bij de gemelde periode en het aantal uren per week van het verlof dient neer te leggen. Slechts op het punt van de spreiding van de verlofuren over de week is voorzien in de mogelijkheid van éézijdige wijziging door de werkgever. De werkgever kan namelijk gewichtige redenen van dienstbelang aanvoeren tegen de door de ambtenaar gewenste werktijden. Na overleg met de ambtenaar en uiteraard na afweging van de betrokken belangen, kan de werkgever een ander weekrooster vaststellen. Deze vaststelling dient in ieder geval één maand vóór ingang van het verlof te gebeuren. Van gewichtige redenen van dienstbelang kan uitsluitend sprake zijn indien redelijkerwijze verwacht mag worden dat de door de ambtenaar gewenste spreiding van de verlofuren, de gang van zaken bij de dienst ernstig zal ontwrichten en voorts dat het belang van de ambtenaar bij het door hem gewenste rooster in redelijkheid niet tegen de gevolgen daarvan voor de dienst zal opwegen. Naar verwachting zal een en ander veelal in onderling overleg geregeld kunnen worden.

De verlenging van het bevallingsverlof

Met de wijzigingen vermeld in de artikelen I.D, II.E en III.D wordt bereikt dat het bevallingsverlof wordt verlengd van zes tot acht weken. Hierdoor krijgt de vrouwelijke ambtenaar (hieronder wordt tevens begrepen de vrouwelijke werknemer als bedoeld in het AOB) een meer passende periode om te herstellen van de bevalling. Deze periode is nodig aangezien is gebleken dat bij het huidige verlof een betekend

aantal vrouwelijke ambtenaren na afloop van het bevallingsverlof nog niet in staat is hun functie wederom te gaan uitoefenen. Voorts zal de verlenging er toe bijdragen dat de vrouwelijke ambtenaar de, gedurende de eerste weken, zeer intensieve verzorging van het kind beter voor haar rekening zal kunnen nemen. De wijziging betekent dat het totale verlof rondom de bevalling minimaal veertien weken zal gaan bedragen. In de artikelen I.C., II.D en III.C worden de termijnen van doorbetaling van de bezoldiging van de gewezen vrouwelijke ambtenaar die bevalt of waarschijnlijk zal bevallen binnen vier maanden na haar ontslag aangepast aan de verlenging van het bevallingsverlof.

Artikel IV

De voorgestelde wijziging het Verhaalsbesluit Algemene burgerlijke pensioenwet heeft tot gevolg dat de werkgever pensioenbijdrage blijft betalen over het ambtelijk inkomen alsof geen verlof is verleend. De ambtenaar betaalt zijn bijdrageverhaal eveneens alsof geen verlof is verleend. Met deze wijziging wordt voorkomen dat in ieder afzonderlijk geval van ouderschapsverlof, toepassing gegeven zou dienen te worden aan artikel 8, derde lid (oud) van het Verhaalsbesluit Algemene burgerlijke pensioenwet. Tijdens het ouderschapsverlof blijft de pensioenopbouw volledig doorgaan en is het invaliditeitsrisico gedekt.

Artikel V

Met de voorgestelde wijziging van artikel 21, tweede en derde lid van het BBRA 1984 wordt beoogd de minimale vakantie-uitkering van de ambtenaar, die slechts in het genot is van een gedeelte van zijn bezoldiging en dit gedeeltelijk genot niet is gelegen in de gronden vermeld in het vierde lid, te relateren aan zijn genoten bezoldiging.

Aangezien de hierbedoelde ambtenaar voor wat betreft de minimale vakantieuitkering te vergelijken is met de ambtenaar met een onvolledige werktijd is gekozen voor gelijkwaardige behandeling van beide categorieën.

Artikel VI

In de artikelen I en II van dit besluit worden de afspraken die zijn gemaakt in het overleg voor de sector burgerlijk rijks personeel ter zake van het arbeidsvoorwaarden- en werkgelegenheidsbeleid 1989 in de daarvoor bestemde rechtspositieregelingen (ARAR en AOB) opgenomen. De werking van ARAR en AOB strekt zich echter uit tot een categorie personeel waarvoor het niet de bedoeling was in genoemd overleg afspraken ter zake van arbeidsvoorwaarden te maken: het personeel van academische ziekenhuizen. Het overleg over de arbeidsvoorwaarden voor die categorie personeel vindt plaats in het Centraal Overlegorgaan Personeelszaken Wetenschappelijk Onderwijs (COPWO). Er is dan ook bepaald dat de voorschriften van de artikelen I en II voor dit personeel niet van toepassing zijn. Als gevolg daarvan blijven de voorschriften van ARAR en AOB zoals deze luiden voor inwerkingtreding van dit besluit gelden voor het personeel van de academische ziekenhuizen.

Bij het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen is een rechtspositiereglement voor personeel van academische ziekenhuizen in voorbereiding. Een spoedige totstandkoming hiervan zal er toe leiden dat het in de toekomst niet meer nodig zal zijn bij afzonderlijke bepalingen van het ARAR en AOB uitzonderingen te maken ten aanzien van de toepassing daarvan.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
C. P. van Dijk